

KİTAP

15 Temmuz edebiyata etki etti mi?

15 Temmuz darbe girişiminin üzerinden tam bir yıl geçti. Bu bir yıl içinde pek çok eser kaleme alındı. Peki bu eserlerden gelecek nesillere ne kalacak? Ya da 15 Temmuz edebiyat dünyasında yeterince karşılık bulacak mı? Bu soruların cevabını yazar ve şairler verdi: İlk ürünler darbenin kayıt eserleri olacaktır, edebiyat dünyasındaki etkisini görmek için ise biraz daha beklemek gerekir.

Abone Ol

Google News

Haber Merkezi

12 Temmuz 2017, 00:25

Son Güncelleme: 10 Ağustos 2017, 00:26

Yeni Şafak

15 Temmuz edebiyata etki etti mi?

YORUM

PAYLAŞ

Her şey 15 Temmuz akşamı başladı. TSK içine sızmış bir grup FETÖ mensubu, emir komuta zincirinin dışına çıkarak darbe teşebbüsünde bulundu. İstanbul'da Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüleri, Atatürk Havalimanı ve İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nü kontrol altına aldılar. Eş zamanlı olarak Ankara'da da Milli İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Gölbaşı Polis Özel Harekat Merkezi gibi stratejik kurumlara bombalı saldırılar düzenlediler. Kendini "Yurtta Sulh Konseyi" olarak tanımlayan bu çetenin üyeleri TRT'de zorla okuttukları bir bildiriyle ülkeyi ele geçirmeye çalıştı. Ancak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısıyla sokağa inen vatandaş darbecilerle karşı direnerek Türkiye'ye bir

demokrasi zaferi kazandı. Saatler süren olaylar sırasında 249 vatandaş hayatını kaybetti. Binlerce kişi yaralandı.

TOPLUMSAL BİR MİLAT

15 Temmuz'un üzerinden tam bir yıl geçti. Yaşananlar toplumsal ve siyasal olarak önemli bir milat oluşturdu. Bu milat kuşkusuz edebiyat dünyası için de önemliydi. Aradan geçen zaman içinde darbe girişimi hakkında sayısız kitap çıktı. Şiirler, öyküler yayınlandı. Hatta antolojiler bile hazırlandı. Peki tüm bu eserlere bakarak 15 Temmuz'un edebiyat üzerinde bir etki yarattığını söyleyebilir miyiz? Daha da açmak gerekirse, 15 Temmuz'un Türkiye siyasetinde ve toplumunda bıraktığı etkiyi edebiyatta da görebilir miyiz?

Öncelikle şunu söylemek gerekiyor, piyasada sayısız eser olmasına rağmen bunların hepsinin kalıcı olacağını söylemek mümkün değil. Zaten 15 Temmuz hadisesinin toplum içinde bıraktığı etkiyi görmek için daha uzun bir süre var önümüzde. Bunu sosyolojik ve tarihi temelde değerlendirmek de tam olarak edebiyata aksettirilmesi de zaman alacak. Dolayısıyla yaşananların henüz sanatta derin bir iz bıraktığını söyleyemeyiz. Ama böyle bir izin olmayacağını da söyleyemeyiz.

ARŞİV BELGESİ ESERLER

Bugüne kadar 15 Temmuz hakkında yayınlanan araştırma ve analiz içerikli kitapları bir kenara bıraktığımızda elimizde kalan eserlerin bir kısmının tam anlamıyla ticari faaliyet olarak basılmış olduğunu görüyoruz. Geri kalan edebi eserlerin arasında, gelecek nesillerin arşiv belgesi olarak görebileceği ürünler var. Bunlara, farklı edebiyat dergilerinde yayınlanan öykü ve şiirleri de dahil etmek gerekiyor.

Bugüne dek yapılan bu çalışmaların ilerleyen yıllarda ortaya çıkacak romanların, şiirlerin ve öykülerin aslında temelini oluşturmak gibi bir görevi de var. Gelecek nesiller de nitelikli eserler için kuşkusuz çabalayacak. Benzer örneklere baktığımızda, Fransız Devrimi'nin, İspanyol İç Savaşı'nın, İkinci Dünya Savaşı'nın etkilerini bugün bile dünya edebiyatının, sanatın üstünde görüyoruz. Türkiye için son derece önemli olan bu darbe girişiminin edebiyata etkilerini görmek için bir yıl çok kısıtlı bir zaman.

15 Temmuz'un kendi edebiyat dünyamızda bir iz bırakabilmesi adına devamlı üretmek, düşünmek ve konuşmak gerekiyor. Şimdiye kadar yapılan çalışmaları yorumlamak, darbe girişimi ve edebiyat arasındaki ilişkiyi daha farklı yorumlarla görebilmek için şair ve yazarlarla görüştük. Onlar 15 Temmuz'un edebiyat üzerindeki etkilerini anlattı. Genel kanaat şu yönde: 15 Temmuz gibi dünya tarihinde az rastlanır bir zafer için yazılanların dışında gelecekte de önemli şiirler, büyük romanlar ve öyküler üretilecek. Sadece biraz sabırlı olmak gerekiyor.

Ali Açıl: Edebiyat savunma cephesidir

*15 Temmuz, dünya tarihinde bir benzerine kolay kolay rastlanmayacak bir hadiseydi. Ve daha Şimdiden tarihimizin önemli baŐlıklarından biri haline geldi. Bir benzerine bilimkurgu romanlarda rastlayabileceğimiz robotlaŐmıŐ bir topluluğun, karmaŐık küresel hesaplar için sahaya çıktığı ve kendi halkına kurŐun yağdırdığı dehŐet bir gece yaŐadık. Edebiyatımızın böyle bir trajik eŐiėe duyarsız kalması mümkün değildi. 15 Temmuz'un hemen ertesinde yaşananlar edebi metinlere aksetmeye de başladı zaten. Ya konusunu bu olaydan alan metinler yazıldı ya da metinlerin içinde bir biçimde kullanıldı. Tabi edebi mahfiller, beklendiği gibi, meseleye bakıŐlarını durdukları yere göre ayarladılar. Büyük toplumsal olayların yaŐandėı dönemlerde bu olayları iŐleyen edebi metinler genellikle zayıf metinlerdir. Zaten edebi bir iddiadan çok edebiyat adamının tavrını ortaya koyma niyetiyle kaleme alınmıŐlardır. Ayrıca böyle dönemlerde edebiyat önemli savunma cephelerinden biridir. Maalesef bir de işin ticari boyutu var. Darbe girişiminin üzerinden daha bir ay geçmemiŐken romanlar yazıldığına tanık olduk mesela. Bunların kalıcı izler bırakması elbette mümkün değil. Ama zaman içinde hem 15 Temmuz'u hem de 15 Temmuz'un kahramanlarını konu alan daha kalıcı metinler ortaya çıkacaktır. Milletimiz büyük bir mücadele verdi ve tarihi rolünü kusursuz bir Şekilde yerine getirdi. Edebiyata düŐen de, tarihe kalıcı metinlerle tanıklık etmek. Yani farklı iŐlerden çok nitelikli eserlere / kalıcı metinlere ihtiyaç var.

Ahmet Murat

Ahmet Murat: Sanata inanmıyoruz

*15 Temmuz'la ilgili bir edebiyattan söz etmek mümkün mü? Yani en Fransızın, en alakasızın, en hımbılın ilgisini çekmeyi başarabilecek zekada ve evsafa bir edebiyattan bahsediyorum. Vietnam Savaşı endüstrisinin, karşıtlarında bile bir cezbe, bir tahrike yol açan anlatım gücü, Amerika'nın haklılığından değil, hikaye etmenin büyüğünden güç alıyordu. İyi bir hikayeye karşı konulamaz. Kilitli kapıları bile kırıp girer. Bizimse elimizde çok iyi bir hikaye var ama onun bütün gücünü korkarım kendi haklılığından almasını bekliyoruz. Çünkü edebiyata ve sanata inanmıyoruz. Edebiyat ve sanatın işlemediği bir zafer tam olarak kazanılmış sayılmaz.

D. MEHMET DOĞAN

D. MEHMET DOĞAN: Edebiyata iade-i itibar gerekiyor

*Edebiyatın “15 Temmuz” dolayısıyla hatırlanması belki de işin özünü veriyor. Edebiyat son yıllarda tedricen gündemimizden düştü/düşürüldü. Bu süre içinde gazeteler edebiyat sanat sayfalarını kaldırdı. Siyasetle spor-magazin arasında gidip gelen sığ bir zihin dünyasına sıkıştırılmış durumdayız. Böyle bir vasatta 15 Temmuz’a gelindi. Bir çok başarılı başarısız darbe teşebbüsüne maruz kalan ülkemizde hatırı sayılı bir darbe edebiyat var. Hâlâ 27 Mayıs ve bazı başarısız darbeleri yücelten yazarlara rastlanabiliyor. Öte yandan, 12 Eylül gibi sol entelektüelleri de etkileyen darbeler aleyhine oluşturulmuş güçlü bir edebiyat var. Bunlar 27 Mayıs sözkonusu olduğunda, 28 Şubat sözkonusu olduğunda suskunluğu tercih ediyorlar.

Mesele 15 Temmuz’un farkını fark ettirecek sözün söylenmesi noktasında düğümleniyor. Günlük olarak söylenecekler fazlasıyla söylendi ve bu anlamda söz tükendi. Asıl sözü söylemek için edebiyatın içten ve derinden konuşması gerekiyor. Edebiyat ise bir zamandır dar bir alana sıkışmış/sıkıştırılmış durumda. Bugünün edebiyatçıları yaygın bir tanınma için gerekli vasattan yoksun. Onların gazetelerde adı geçmez, televizyonlar onlardan bahsetmez. Dar bir edebî camiada tanınmışlık kitlelere mal olmak ve istenilen tesiri uyandırmak için yeterli değil.

15 Temmuz edebiyatı bu yüzden ancak beklenti seviyesinde. 15 Temmuz anlatan bir edebiyat bekleniyor, fakat kimden ve neden? Hadi bir sonrasını söyleyelim: Olsa ne olacak?

Bu edebiyatı yapacak yazarları tanıyor muyuz? Tanımıyorsak bu meçhule dönük bir beklentidir.

Denilecek ki, “15 Temmuz’la ilgili bir sürü şiir yayınlandı, hatta bunlardan kalın kalın antolojiler yapıldı.” Bu antolojilerdeki bir çok metne şiir demek için hiç gerçek şiir okumamış olmak gerekir. Bazı istisnalar dışında, hamasetin de en düşük düzeyli hali ile karşı karşıyayız. 15 Temmuz’un ne akılda kalan bir şiiri ve ne de dilden düşmeyen bir marşı, daha doğrusu ezgisi yok. Bu sanat ve edebiyat alanında gerçek bir yoksunluk içinde olduğumuzun göstergesi. 15 Temmuz, geçen zaman içinde edebiyatımızın nasıl ağır bir darbeye maruz kaldığını apaçık ortaya koydu. Edebiyata itibarı iade edilmeden, gerçek bir 15 Temmuz edebiyatı mümkün görünmüyor!

NECİP TOSUN

NECİP TOSUN: Büyük hikaye büyük anlatıcısını bulur

*Yazar bir “meselesi” olduğu için yazar, yazı hayatı boyunca bu meseleyi güçlü bir dille insanlara aktarmak, inandırıcı kılmak için uğraşır. Meselesi olmayan bir yazarın yazma gerekçesi de yoktur. Mesele onu yazmaya davet eder hatta zorlar, kıskırtır. Yazarın meselesi öncelikle çağına tanıklıktır, çağına itiraz ve başkaldırıdır. Yaşadıklarıyla hesaplaşmadır. Çağın tutanaklara geçirir ve yarınla aktarır.

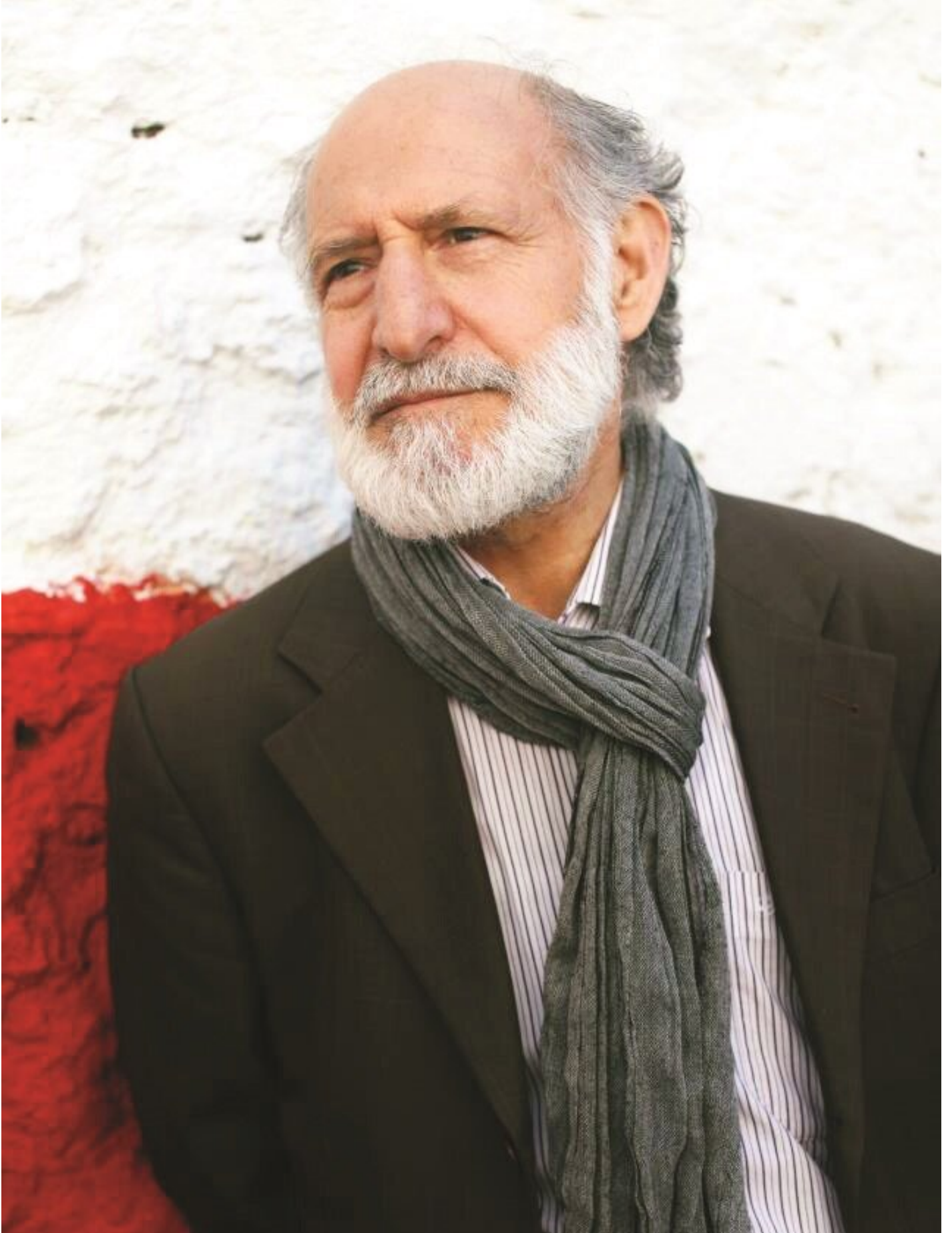
Bir yazarın meselesi mesajla dışlaşır. Yazar yaşadıklarından soyutlanamaz. Elbette yaşadıklarını, tanıklığını, gözlemlerini sanatına aksettirecektir; doğrularını, inançlarını... Yazarın yazdıkları hayata değecek, toplumdaki kopmayacaktır. Her insan gibi yazar da ideolojiden, inançlarından, siyasetten soyutlanamaz. Bu anlamda her yazarın dinî, ahlaki, felsefi tavırları şöyle ya da böyle eserlerine yansıtacaktır. Her yazarın bir hayat görüşü, anlayışı vardır ve yazılarında bunu teklif eder. Bunun için de kendince bir dil bulur. Yazılarında bu edebiyat, sanat ve hayat görüşünü savunur. Yazarın meselesi bu sanat, hayat ve dünya görüşüdür.

Ne var ki yazar bu meselesini edebî esere yansıtırken aceleci davranmamalıdır. Çünkü edebiyat, sanat gününbirlik olayların anlık bir tepkisinden çok, bütün bunların özümsemiş, zamana yayılmış bir dışavurumdur. Anlık tepkilerin edebiyat üzerinden yapılması -iyi örneklerini dışarıda bırakırsak- daha çok kullanmaya, kendini göstermeye hatta giderek kötü örnekleriyle sömürüye dönüştüğünü görürüz.

Bu anlamda kuşkusuz 15 Temmuz büyük ihanet girişimi ve arkasından dünya tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir direnişle halkın bu ihaneti yerle bir etmesi büyük, destansı bir olaydır. Çağın tanığı bir şair, yazar da elbette bu büyük olayı eserine yansıtacak, onu ölümsüzleştirmeye çalışacaktır. Ama burada aslolan bu büyük hikâyenin hakkını verebilmektir. Her güncel olayda, sınıftaki şımarık çocuklar gibi parmak kaldırıp kendini göstermeye çalışan,

söz alan, çırpınan yazarların tutumundan büyük hikâye çıkmaz.

“Büyük hikâye”yi halk yazdı. Sönük, cılız sözcüklerle onu gölgelememek, ateşini soğutmamak lazım. Zamanla o “büyük anlatıcı”sını da bulur.

Nurettin Durman

Nurettin Durman: Yazılanların tanıklık değeri var

*15 Temmuz darbe girişiminin ardından şiir yazarlara bir haller oldu. Bir Şamanın ayin yapması gibi sıçramalı, haykırmalı, kendinden geçmeli gibi seansları çağrıştırmaya, bezemeye, benzemeye başladı edebiyat dünyamızda şiir yazma eylemine geçmeleri. Hamaset doruğa ulaştı. Kendini Şaman zan eden her rahatı yerinde vatandaş çığırılmaya başladı. Klavyenin tuşlarına içinden geçen duyguları vurarak yazmaya başladı. Bunlara da şiir dedi. Tankın önüne yatan insanı, tankın önüne çıkan insanı iyi betimleyemedi. Şehitlerin şهادetlerini Akifvari bir söyleyişle söyleyemedi. Bütün bunlara rağmen, bu çığırışlar, haykırışlar, naralar bir toplamın işaretleri olarak darbeler tarihinde yerlerini alacaklar elbet. Ancak biz şairler sanıyorum yazdıklarımızla tarihe bu hain kalkışmayı ancak not düşebildik diye düşünüyorum. Edebiyat tarihine şiir, hikâye, roman olarak bu fantezi yaklaşımlar içerisinde yazılanların edebi değerlerinin değil de tanıklık değerlerinin kalkışmalar tarihinde önemli belgeleri olabilir. Çünkü özellikle bir halkın ilk defa darbe yapanlara karşı çıkışlarının şahitlik belgeleridirler yazılan şiirler...

Zaman geçtikçe 15 Temmuz darbe girişiminin arka planını deşifre edecek edebilecek edebi eserlerin sahici birer edebiyat eseri olarak yazılacağını bekliyorum doğrusu. Bu Türkiye tarihinde halkın bizzat çoluk çocuk kadın kız sokaklara, yollara, köprülere çıkıp kendilerine doğrultulmuş silahlara karşı duruşunu yazmak gerekiyor elbet...

Cemal Şakar

Cemal Şakar: Duygular yatışınca güzel eserler çıkar

*15 Temmuz'un edebiyattan önce toplum üzerindeki etkilerine bakmak lazım. Zira edebiyat toplumdan bağımsız bir etkinlik alanı değil. İnsanlar bu darbe girişimini, işgal girişimi gibi gördü ve devlet, bayrak, vatan üzerinden kimliklerini yeniden tanımladılar ya da hatırladılar. Bu kavramlar geniş bir ortak payda oluşturdu ve insanları kendi etrafında topladı. Şimdi önemli olan bu paydadaki toplanmanın sürdürülebilir olmasıdır. Sürdürülebilir olması için de evveleminde kavramlar üzerinden hamaset yapmaktan vazgeçilip onun yerine kavramların medeniyetle kültürle ilişkisini derin, kopmaz bağlarla kurmak olmalıdır. Çünkü küreselleşmenin güçlü etkileriyle kimlikler hızla eriyip tektipleşmeye yüz tutmuştur. 15 Temmuz'un edebiyat üzerinde bariz ve kalıcı etkisinden şimdilik söz etmek mümkün görünmüyor. Şiir duygulara anlık tepki verebilmekte, bu bakımından 15 Temmuz'la ilgili güzel şiirler yazıldı. Ama öykü ve özellikle roman için beklemek gerektiği kanaatindeyim. Duygular ne kadar yatışırsa öykü ve roman için o kadar uygun vasat oluşmuş olur.

Cihan Aktaş: Hayatın sanatlaştığı direniş günler

*15 Temmuz direniş tarihimize açısından sarsıcı etkileri olan benzersiz bir tecrübe. Tarihimize askerlerin sivillere ateş açtığı ve halkın da direnişleriyle darbe girişimini geri çevirdiği bir başka örnek yok. Savaş, devrim, ölüm, aşk, direniş, ayrılık, hastalık, ihanet gibi öngörülemez olaylar sanat ve edebiyatın belli başlı temaları. Çeşitli savaşlar sürerken önemli eserler yazıldı ve yapıldı. Mesela İspanya İç Savaşı sırasında Guernica yapıldı, “Katalonya’ya Selam” ve “Çanlar Kimin İçin Çalıyor?” yazıldı. Fakat o bir savaştı, çöktü, tükenmişti. 15 Temmuz’u ise hayatın sanatlaştığı direniş günleri izledi. Direniş hayatın olağan akışı içinde kaybolmuş gözükken sayısız asil ruhlu insanı tanıttı bize. Vesayet sistemlerinin kitlelerde oluşturduğu çeşitli yıkıcı duygulardan arınırken taze bir güven kazandı varlığımız. “Gün doğarken bülbüllerin susması” gibi, direniş öne çıkarken de sanat ve edebiyat geri çekildi. Hayat sanatlaştı çünkü, direniş başlıbaşına sanat ve edebiyat dilinin gerçekleştirebileceği başka türlü bir sıçramaya sebep oldu toplumda. Bu nedenle de 15 Temmuz edebiyatı için acele edilmemesi gerekiyor. Kaldı ki çok güzel şiirler de yazıldı, Ali Emre’nin “İftitah Tekbiri” ve Metin Önal Mengüşoğlu’nun “Temmuz Meydanı” şiirleri iki örnek. Direniş günlerinde mikrofonlar katılımcıların ellerinden alınıp profesyonellere, şovmenlere verildi, bu büyük bir kayba yol açtı kanımca. Parklarda, meydanlarda gecelerce nöbet tutan halkın duyarlığına katılmak, halk olmak tipik belediye etkinliği tarzı programlarının ötesine geçen bir öğrenme alanıydı. Bunun kıymetinin bilinmemesinin sanat ve edebiyat adına bir kayıp olduğu söylenebilir.

Hicabi Kırlangıçın

Hicabi Kırlangıç: Derinlikli çabasına girilemedi

*Edebiyatta, özellikle şiirde 15 Temmuz temalı ürünler gördük. Zaman geçtikçe bu ürünlerin sayısı arttı. Bu ürünlerden bir kısmı kendini mecbur hissedenenlerin kaleminden çıkmış gibi görünüyor. Edebiyat dergilerinin bazı etkinlikleri oldu bu arada. Temmuz dergisinin çıkışı bu olaya matuf mu bilmem. Öykü alanını pek takip edemediğimden bu konuda bir yargıda bulunmak istemem. Edebiyat dergilerinin bu konuda fikrî ağırlığı olan oturumlar ve özel bölümler düzenlemesi belki pek çoğumuzun beklentisi. Sanırım bu konuda derinlikli bir çaba içine girilemedi.

Toplumsal olaylar (olumlu da olsa olumsuz da olsa) edebiyata birden bire yansımıyor. Bazı aceleci çalışmalar konunun ciddiyetini yansıtmaktan uzak kalıyor. Üstelik bu yüzden konu bir edebiyatçılar arası çekişme konusu haline de getiriliyor zaman zaman. Meselâ bu meşum hadisenin romanı yazılacaktır belki. Bunun için beklemek gerek.

Yıldız Ramazanoğlu

Yıldız Ramazanoğlu: Yansımalarını yıllar sonra bile göreceğiz

*Başımızdan insan onurunu ve milletin geleceğini ayaklar altına almaya kalkışan bir darbe teşebbüsü geçti. Birçok darbeye tanıklık etmiş bizzat yaşamış insanlar olarak daha önce rastlamadığımız bir halk düşmanlığına tanık olduk. Milletın meclisi bombalandı, yüzlerce sivile ateş açıldı, bomba yağdırıldı. Hayatını kaybeden şehitlere ahmaklar sürüsü denildi. Böyle derin travmalar yaratan olayların sanat ve edebiyata yansması zaman açısından elbette farklı düzlemlerde gelişir. Sanatçıdaki akut etkilerin sonuçlarıyla karşılaşabileceğimiz gibi on yıllar sonra, hatta sonraki kuşaklarda bile edebiyata yansımalar olur. 12 Eylül 1980 ihtilaline dair filmler yıllar sonra çekilebildi mesela. Derin hafızaya inip öznel seçimlerle, gerçeği yeniden icat ederek yukarı tırmanır şair hikayeci romancı. 15 Temmuz'un çok güçlü şiirleri yazıldı şimdiden. Birçok kitap çıktı ama zamana dayanıp dayanamayacaklarını göreceğiz. Hala algılamakta içimize sindirmekte zorluk çektiğimiz katıksız kötülük, sebep ve sonuçları, toplumsal bireysel ve bölgesel yansımalarıyla hayatımızı etkilemeyi sürdürecektir. Davalarda dikkatler dağılır ve yersiz suçlamalar yüzünden gerçek suçlular müeyyideden kurtulursa, meselenin edebiyata yansımada da farklılaşma, merkezden uzaklaşma tehlikesi var. Edebiyatın işlevi olandan olması gerekene, süfli olandan adil olana doğru kalbi ve zihni harekete geçirmek, görünmeyene ayna tutmak. Kısa orta ve uzun vadede yazılacak çok şey var. Zalimin ve mazlumun kimliğinden bağımsız temel ilkeler etrafında şekillenen bir edebiyat insanlık krizindeki dünyanın büyük ihtiyacı.

Rasim Özdenören

Rasim Özdenören: Aceleci davranmamalıyız

15 Temmuz sadece Türkiye nezdinde değil, dünya ölçeğinde de önemli bir hadisedir. Bu olay, Fransız Devrimi'nden daha ihtişamlıdır. Biliyorsunuz, Fransız Devrimi sırasında Parisliler Bastille Hapishanesi'ne hücum etti. Hapisanedeki 8-10 mahkûm serbest bırakıldı. Bunun yansımaları uzun yıllar devam etti. Fransız ve İngiliz edebiyatına olan etkisi ise günümüzde bile sürüyor.

14 Temmuz 1789'da patlak veren Fransız ihtilali ile 15 Temmuz 2016 vuku bulan Türkiye'deki darbe teşebbüsü arasında ilginç benzerlikler ve zıtlıklar görünüyor. Her iki teşebbüs de mevcut iktidarı devirmeye matuf bir niyetin ürünüydü. Şu farkla ki, Fransa'da monarşiyi devirmeye teşebbüs eden halk gücü, Türkiye'de demokrasiye kastetmiş bir terör örgütünün marifetiydi. Her iki olay da idare nezdinde hazırlıksız vuku buldu. Ancak her ikisinde de halkın başarısı öne çıktı.

15 Temmuzun, tüm dünyada tantanalı bir etki uyandırması beklenirdi. Ancak bu etki "görünmez bir el" marifetiyle örtbas edildi. Çünkü o "görünmeyen el" teröristlerle işbirliği halindeydi.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN DEVAMI

*15 Temmuz, 16 Temmuz'da sona eren iki günlük bir hadise değildir. Bu olayın başlangıcını Birinci Dünya Savaşı'na kadar geri götürebiliriz. Birinci Dünya Savaşı'nın temel amacı Osmanlı Devleti'nin tasfiyesiydi. Bunu planlayanlar muratlarına nail oldu. Benim değerlendirmeme göre İkinci Dünya Savaşı'nın amacı da Osmanlı Devleti'nin denklemden çıkarılmasıyla bozulan dünya dengesini yerine oturtmaktan ibaretti. Ama bu denge faşizan zihniyetle kurulmaya çalışılınca kötünden betere evrildi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki her askerî hareket gerçekte üçüncü bir dünya savaşının arazi olarak yorumlanabilir. İsrail'in kurulması, Kore Savaşı, Vietnam, Afganistan, 1990'lardan bu yana Ortadoğu'da ve Afrika'da gerçekleştirilen askerî ve siyasal

Afganistan, 1990'larındaki bu yana Ortadoğu da ve Afrika da gerçekleşen askeri ve siyasal eylemlerin tümü İkinci Dünya Savaşı'nın artçı depremleri olarak değerlendirilebilir. Bu artçı depremler sürekli devam etti.

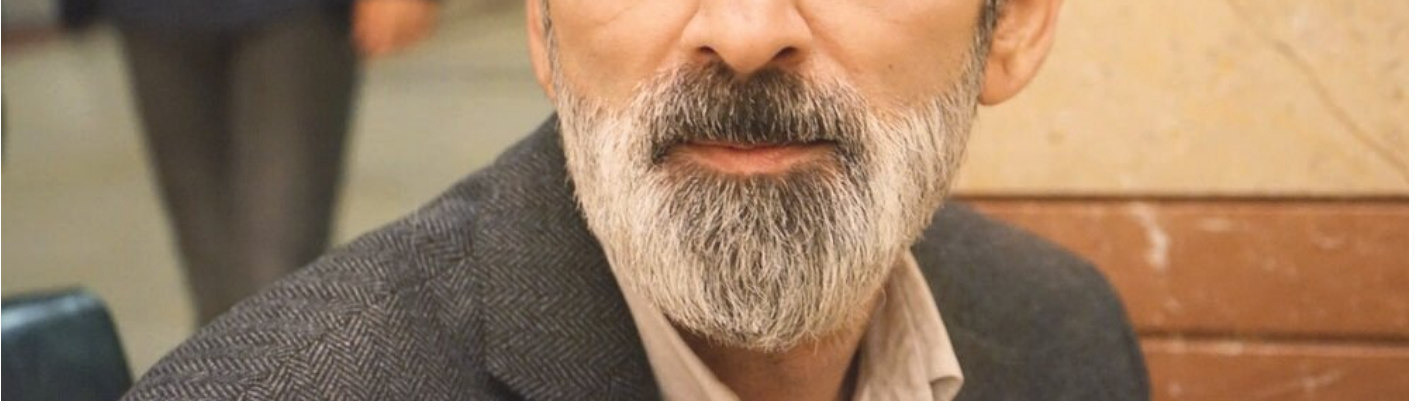
15 Temmuz işbu artçı depremlerin en dramatik olanlarından biridir. Böylesi önemli bir hadisenin malzemesi de söylemi de bir yıl içinde tüketilemez. Etkileri tam olarak ortaya çıkmaz ve bütün boyutlarıyla algılanamaz. Ne kadar şiirleri, öyküleri yazılırsa yazılsın, filmleri, tiyatroları yapılsın yine de bu olay kısa sürede tüketilecek nitelikte değil. O gün şehit olan 252 kişinin her birinin, binlerce gazinin başından geçen her birkaç saatlik hadise bile sayısız romanların konusu olma potansiyeline sahip.

ACELE ETMEMEK LAZIM

Biz henüz, Türk edebiyatı olarak geçmiş dönemlerin, Birinci Dünya Savaşı'nın bile doğru dürüst edebiyatını yapabilmiş değiliz. Birkaç roman ve şiir dışında bunun bile hakkını henüz veremedik. Kendi tarihimizin en önemli dönemeçlerini bile henüz şiirleştirmiş, romanlaştırmış, kısacası edebiyatını yapmış değiliz. Oysa İkinci Dünya Savaşı'nda faşistlerin Yahudilere yaptıklarıyla alakalı filmler üretilmeye, romanlar yazılmaya hâlâ devam ediliyor.

15 Temmuz'un edebiyata etkisini görmek için acele davranmamak gerekiyor. Geniş tarihî ve sosyolojik açıdan bakıp, olayın vahametini henüz tam anlamıyla görebildiğimizi sanmıyorum. Bunun idraki zaman içinde gerçekleşecek. Halen Osmanlı Devleti'nin dünya siyasetinin denklemine tuttuğu yerin oynatılmasından doğan sarsıntının bile değerlendirmesini tam yapabilmiş değiliz. Bu, zamanla gerçekleşecek ve edebiyatı da yapılacaktır. Türklerin 1960'lardan sonra iktisadi zorunluluk tahtında Almanya'ya, Fransa'ya, başka yerlere gitmesinin edebiyatı da henüz yapılabilmemiş değil. Çünkü bu olaylar tarihî, sosyolojik ve iktisadî olarak henüz yerli yerine oturtulabilmiş değil. Bu idrakin özüne vakıf oldukça onun edebiyatı da yapılmaya başlanacaktır. Burada zengin, çok zengin bir alan halen atıl duruyor. Rus edebiyatında Tolstoy'un, Şolohof'un, Pasternak'ın, Soljenitsin'in, Yugoslavya'da İvo Andriç'in, Fransada André Malraux'nun, Amerikada Faulkner'in, Hemingway'in ürünleri bu alanda özgün örnekler olarak sayılabilir. Türkçe ve Türk deneyimi bence bunları aşacak güçtedir...

İbrahim Tenekeci

İbrahim Tenekeci: KARDEŞLİĞİMİZ TAZELENDİ

*15 Temmuz'un edebiyatımıza ve edebiyat dünyamıza kuşkusuz birçok etkisi oldu. Hiçbir şey olmamış gibi davranmak, her şeyden evvel ahlâki değildir. Mesela darbe girişiminin ilk saatlerinden itibaren, memleket siperinde olan edebiyatçıların çoğu birbirlerine daha da yakın durdular. Kardeşlikler tazelendi. Bazı kişisel çekişmeler ertelendi veya son buldu. Sosyal medyada hesabı olan edebiyatçıların ekseriyeti net bir şekilde tavır gösterdi. Meydanlara indiler. Bazılarını en önde gördük. Birçok dergi hızlı bir şekilde 15 Temmuz dosyası, özel sayısı hazırladı. Diyebiliriz ki camiamızın edebiyatçıları bu imtihandan alınının akıyla çıktı. Büyük ölçüde böyle oldu bu. Aynı şeyi edebiyat dünyamızın tamamı için söylemek maalesef zor. Darbecileri alkışlayanları yahut kayıtsız kalanları unutmadık, unutmayız.

KİMİ KALIR KİMİ KALMAZ

Sadece Cevat Akkanat'ın 15 Temmuz Direniş Şiirleri Antolojisi'ne bakmak bile edebiyatçıların çabasıyla ilgili bir fikir verecektir. İçtenliğine inandığımız birçok şair, şiir yazmıştır. Safını belli etmiştir. 'Kalıcı iz meselesi' ise ayrı bir konu. Balkan Savaşı sırasında ve sonrasında samimi duygularla sayısız şiir, öykü, yazı kaleme alınmıştır. Ağır yıkımın ve telafisi imkânsız kayıpların yaşandığı Birinci Cihan Harbi yıllarında kuşkusuz daha fazla metin ortaya çıkmıştır. Buna karşılık, millî hafızamızda yer edenler bir elin parmaklarını geçmez. Mehmet Akif'in Çanakkale, Yahya Kemal'in 1918 şiiri gibi. İstiklâl Mücadelesi de konumuza iyi bir örnektir. Kurtuluşu anlatan ve günümüze kadar ulaşan eserler bellidir ve sayıları bir hayli azdır. Bu iş muhteva kadar biraz da nasip meselesidir. Binlerce eserden birkaç tanesi kalır veya kalmaz. Nihayetinde ben de 15 Temmuz şiiri yazdım. Akıbeti ne olur, kaç yıl yaşar, bilemem.

Önemsediğim bir ayrıntıyı da paylaşmak isterim. 15 Temmuz'la ilgili sadece ülkemizde şiirler yazılmamıştır. Makedonya'dan Kosova ve Kazakistan'a kadar birçok şair, şiirleriyle milletimizin mücadelesine destek vermiştir.

MERVE AKBAŞ

PAYLAŞ

#15 Temmuz

#Yıldız Ramazanoğlu

#Cihan Aktaş

#İbrahim Tenekeci

ÖNERİLEN VİDEO

HAYAT E-POSTA ABONELİĞİ

Türkiye'de görüşmeye yeşil ışık

Rusya: Bakanların bir araya gelmesini destekliyoruz.

Galatasaray Adası'nın ne olacağı belli oldu

Sarı kırmızılılar uzun süren mücadelenin ardından hedefine ulaştı.

15 Temmuz

yenisafak.com/15Temmuz

Kudüs : Bir Şehrin Hikayesi

gzt.com/kudus

Yeni Şafak Seçim

yenisafak.com/secim

Yeni Şafak Ramazan

yenisafak.com/ramazan

Yeni Şafak Spor

yenisafak.com/spor

GZT Lokma

gzt.com/lokma

MOBİL UYGULAMALAR

Apple

Android

Windows

Yeni Şafak olarak yayın hayatına başladığımız ilk günden itibaren ülkemizde demokrasinin tüm kurumları ile yerleşmesi, milli irade ve değerlerimizin hakim olması için tüm gücümüzle çalıştık. Bu ülkenin geleceğinin derin sularda boğulup gitmemesi için çaba sarf ettik.

Fırtınalı günlerde sığınılacak bir liman olduk. Bugüne kadar ülkemize yapmış olduğumuz katkıyı bundan sonra da okurlarımızın desteği ile sürdürmeye devam edeceğiz. Her gün Yeni Şafak'la yeni bir umut olacak.

Son Dakika

Haberler

Koronavirüs

Türkiye

Dünya

Bilimsel Gelişmeler

Gündem

Darbe Girişimi

Eğitim

Politika

Yerel Haberler

Dünya

Ortadoğu

Avrupa

Amerika

Asya

Afrika

Antartika

Okyanusya

Özgün

Özgün haberler

Dini Bilgiler

Yemek Tarifleri

Diyet

Spor

Spor Haberleri

Transfer Haberleri

Beşiktaş Haberleri

Galatasaray Haberleri

Fenerbahçe Haberleri

Trabzonspor Haberleri

Futbol

Basketbol

Motor Sporları

Voleybol

F1

Extreme Sporlar

Golf

Güreş

Atletizm

Su Sporları

Salon Sporları

Uzakdoğu Sporları

Diğer

Ekonomi

Türkiye Ekonomisi

Dünya Ekonomisi

Otomotiv

Emlak

İş Dünyası

Basın İlan

İletişim / Harita

+90 212 467 65 00

Maltepe mah. Fetih cad. No 1/1
Topkapı Zeytinburnu İstanbul Türkiye

Bip / +90 530 846 00 00

Facebook

Instagram

Twitter

Google Plus

Pinterest

Youtube

Flipboard

Rss

Copyright 2017 © Yeni Şafak

Gizlilik Politikası

Kullanım Koşulları

Site Map

Medya Kit

Kurumsal

Bilgi Toplumu Hizmetleri

Hat Sanatı

Resimli cuma mesajları YENİ | Anlamlı, dualı, resimli, hadislerle güzel cuma mesajları ve sözleri

↑
YUKARI

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunundaki amaçlar ile sınırlı ve mevzuata uygun şekilde çerezler kullanılmaktadır. Detaylı bilgi için [çerez politikamızı](#) inceleyebilirsiniz.

